Raadsinformatiebrief

Heerlen,
16 maart 2026

Documentnummer
723026

Onderwerp
Actuele ontwikkelingen en afdoening toezeggingen op gebied van veiligheid

Inleiding/aanleiding
In deze brief leest u relevante ontwikkelingen en krijgt u terugkoppeling over de afdoening van de openstaande toezeggingen (nr's 3635, 3778, 3782, 3812, 3838) over veiligheid en leefbaarheid. Een belangrijk onderdeel is wat mij betreft de vooruitblik naar de voorgenomen veiligheidsaanpak van de komende jaren. Uit de nieuwste Onderwereldkaart van RTL Nieuws blijkt namelijk dat Heerlen opnieuw op nummer 1 staat van alle gemeenten. De Onderwereldkaart werd vandaag gepubliceerd en toont welke gemeenten het meest kwetsbaar zijn voor ondermijning. Drie jaar geleden stonden we ook op nummer 1. Het laat zien dat ondermijnende criminaliteit een hardnekkig probleem is. Voor mij onderstreept dit maar weer eens dat onze stevige inzet absoluut noodzakelijk blijft.

Verder heeft u via een memo het jaarplan veiligheid 2026 ontvangen. Bij het vaststellen van de Kadernota Leefbaarheid en Veiligheid 2024-2027 is afgesproken u jaarlijks een jaarplan toe te sturen. In 2027 ontvangt u de veiligheidsanalyse over de periode 2023-2026 en bespreken we samen op welke inhoudelijke prioriteiten we gaan inzetten in de Kadernota Leefbaarheid en Veiligheid 2028-2031 die daarop volgt.

Actuele ontwikkelingen
Sociaal Veilig
In december is in de Regio Deal III de aanvraag voor de financiering van de aanpak Sociaal Veilig in Heerlen-Noord goedgekeurd. Tot en met 2028 is de aanpak in dat gebied nu gegarandeerd voor een jaarlijks bedrag van bijna 600.000 euro aan Regio Deal-subsidie. Helaas gaat het om de laatste Regio Deal. Daarom moet uiteindelijk de komende jaren door u een keuze worden gemaakt om dit bedrag voor Sociaal Veilig in Heerlen-Noord met eigen middelen te bekostigen of – als dat niet lukt – terug te gaan naar de inzet van de aanpak in de drie focusgebieden: Vrieheide, Kasteelbuurt/Hoofdstraat-West en GMS. Dat laatste zou betekenen dat de inzet van Sociaal Veilig in 40% van de gebieden waar de aanpak nu is geïmplementeerd, wordt afgeschaald.

Verder is de waarde van de aanpak Sociaal Veilig via een documentaire in beeld gebracht door een Heerlense filmmaker. De documentaire is bijna af en geeft een unieke inkijk in het belang van deze aanpak voor Heerlen. Vanzelfsprekend ontvangt u een uitnodiging voor de première.

PMG
Begin 2023 is gestart met de langdurige en omvangrijke aanpak 'Preventie met Gezag' (PmG). Doelstelling is het voorkomen dat jongeren in de criminaliteit terechtkomen of daar verder in afglijden. We werken intensief samen met het Nationaal Programma Heerlen-Noord, de andere gemeenten in Parkstad, het onderwijs, wetenschap en een groot aantal zorg- en veiligheidspartners. Recent ontving ik het mooie bericht van het Rijk , dat ook voor de komende jaren nieuwe middelen aan de gemeente Heerlen zijn toegekend voor Preventie met Gezag. Hiermee zetten we de aanpak voort. Om dat moment te markeren bent u onlangs uitgenodigd om de theatervoorstelling 'Van de Rails' op 20 maart te bezoeken. Deze voorstelling is voor ouders, jongeren, professionals en andere genodigden gratis te bezoeken. In verschillende steden was de voorstelling een succes, zoals in Hengelo, Leeuwarden en Nijmegen. De voorstelling laat op indringende wijze zien hoe jongeren onbewust in de jeugdcriminaliteit worden gezogen.

Pulse Twin
Ook ben ik met partners het project PULSE TWIN gestart. Doel is onder andere om een Social Digital Twin te ontwikkelen, waarbij AI wordt ingezet om trends in leefbaarheid, criminaliteit en veiligheid in de buurt te voorspellen en buurtinterventies te ondersteunen. In de zorg voor veilige en leefbare wijken worden relevante data gecombineerd met informatie en betrokkenheid van inwoners uit de buurten. Uiteindelijk ontstaan dan betere analyses, adviezen en plannen. Samen, maar onze projectpartners BISS (onderzoeksinstituut van Universiteit Maastricht) in het bijzonder, letten we tijdens het project goed op de toepassing van ethische normen en privacy bij de inzet van AI. Onderdeel van het project is om u hier als volksvertegenwoordiger in mee te nemen en uw perspectieven te betrekken in deze innovatie. In de loop van 2026 hoort u daar meer over.

Toezeggingen

Toezegging 3635: Meer goede resultaten delen
Op de raadsinformatieavond over veiligheid op 15 januari jl. kreeg u een goede indruk van de brede inzet en van de resultaten. In de commissie Maatschappij en Welzijn van 16 april 2025 heb ik u toegezegd vaker positieve resultaten te delen. De komende jaren nemen we u aan het begin van elk jaar middels een raadsinformatiebijeenkomst mee in de trends, thema's en uitdagingen die we tegenkomen in onze zorg voor veilige en leefbare buurten. Ook heeft u afgelopen jaar gezien dat we vaker over onze inzet communiceren in de media, zoals bij de inzet van burgemeestersbevoegdheden (bestuursdwang, dwangsom, gebiedsverboden, etc.) bij openbare orde verstoringen. Maar ook als het gaat over de inzet van gezinscoaches bij kwetsbare gezinnen met multiproblematiek. Door de succesvolle doorbraakmethode is inmiddels meer dan twee miljoen euro aan maatschappelijke kosten bespaard.[1]

[1] Voorbeelden: Sluiting horecagelegenheid De Overkant in Heerlen | Gemeente Heerlen & Gezinscoach Mike helpt probleemgezinnen in Heerlen: 'Heb geleerd om voet bij stuk te houden en mijn kinderen niet zielig te vinden' | De Limburger

Toezegging 3778: wijze waarop de veiligheidsproblematiek het beste kan worden aangepakt.

Tijdens de Algemene Beschouwingen op 5 november 2025 heb ik toegezegd bij u terug te komen op hoe de aanpak van veiligheid in Heerlen zich de komende jaren integraal verder zou moeten ontwikkelen. Eerst via een korte analyse over wat ik zie en daarna welke aanpak daarbij past.

Blijvende noodzaak

Met de Parkstadwet draai ik met het college in kwetsbare buurten een belangrijke kraan dicht als het gaat om personen die mogelijk crimineel of overlastgevend zijn en van buiten onze regio komen. Maar dat geeft geen aanleiding om achterover leunen. Al jaren voert Heerlen namelijk landelijke lijstjes aan die gaan over leefbaarheid en criminaliteit. Onze inzet is dan ook onverminderd nodig. Belangrijke oorzaken voor de veiligheidsproblematiek liggen immers in armoede, goedkope woningvoorraad en daarmee samenhangende kwetsbare bevolkingssamenstelling, grensligging en een verstopte strafrechtketen (o.a. politie, OM en rechtspraak).

De komende jaren verwacht ik niet dat de afname in politiesterkte/formatie (van 181fte in 2024 naar 154fte in 2027) wordt teruggedraaid. Ook is de politie nog te vaak bezig met verwarde personen en situaties met een zorgcomponent (60% van hun tijd gaat hieraan op). En door de schaarse capaciteit in de strafrechtketen vallen nog veel zaken van tafel alvorens ze bij de rechter komen. De voedingsbodem waarin ondermijnende criminaliteit en ernstige overlast groeien, is er helaas nog altijd.

Opgave

In de zorg voor veilige en leefbare wijken is er zo min mogelijk ruimte voor ernstige overlast en(ondermijnende) criminaliteit en wordt juist ruimte gecreëerd voor sociale cohesie en veerkracht. Het streven is om de verschillen tussen Heerlen-Noord en Heerlen-Zuid te verkleinen en het veiligheidsniveau te brengen naar dat van een gemiddelde stad. Daarnaast ligt er vanwege de geopolitieke situatie een grote opgave om de komende jaren de maatschappelijke weerbaarheid in Heerlen te vergroten.

Voor toezicht en handhaving in de openbare ruimte zet ik de ingezette koers voor verdere professionalisering voort. Om overvraging van toezicht en handhaving te voorkomen overweeg ik een handhavingsparagraaf te introduceren. Voor nieuw beleid en regelgeving met een handhavingscomponent moet er vooraf duidelijkheid zijn over de reikwijdte, budget, capaciteit en prioriteit met betrekking tot de handhaving ervan. In de praktijk betekent dat nauwe afstemming over eventuele prioriteitenverschuiving of extra middelen voor inzet van handhaving.

Voorgenomen aanpak komende jaren

De afgelopen jaren ben ik gestart met eerder en effectiever ingrijpen door wijkgericht te investeren in onze eigen mogelijkheden en vooral:

- in een data-ondersteunende en integrale inzet met partners op preventie en repressie onder de vlag van Sociaal Veilig;
- via lik op stuk handhaving in de bestuurlijke aanpak vanuit het Interventieteam
- door een uitvalsbasis en samenwerkingslocatie te ontwikkelen met het Centrum Veiligheid, Leefbaarheid, Zorg en Recht; en

- met Preventie met Gezag dat zich richt op jeugdcriminaliteit.

Dat werkt goed, grote escalaties blijven uit en ik ben trots dat er een basis staat. Maar de huidige realiteit is dat die basis nog deels afhankelijk is van tijdelijke externe financiering. Ook zie ik - vanwege de omvang en complexiteit van de problematiek in wijken – dat de capaciteit tegen grenzen aanloopt en er geprioriteerd wordt. Inwoners willen in leefbare en veilige wijken wonen en daarom is het belangrijk om continuïteit en daadkracht in de aanpak te waarborgen. Rekening houdend met de beschikbare financiële kaders ontwikkelt de aanpak van veiligheid en leefbaarheid zich wat mij betreft de komende jaren als volgt:

1. Sociaal Veilig als gegarandeerd fundament dat onze inwoners in veilige en leefbare wijken kunnen wonen en vanaf 2029 geen afhankelijkheid meer van tijdelijke financiering.
2. Met meer preventie en een solide bestuurlijke aanpak zo min mogelijk ruimte geven aan criminelen en overlastgevers door onder andere:
    a. het Bibob-instrument vaker in te zetten om ondermijning in een kwetsbare bovenwereld te voorkomen.
    b. CPTED-analyses (Crime Prevention Through Environmental Design) vaker toe te passen bij ontwerp van openbare ruimtes en herinrichting van wijken door op de tekentafel al rekening te houden met het veiligheidsgevoel en mogelijke overlastsituaties.
    c. door te pakken als dat nodig is met lik op stuk handhaving vanuit het Interventieteam op (ondermijnende) criminaliteit en ernstige overlast.
3. de ingezette koers voor te zetten voor verdere professionalisering van de toezicht- en handhavingsorganisatie, die data-ondersteunend, wijkgericht en integraal werkt. En klaar is voor eventuele toekomstige wijzigingen uit het landelijke boa-bestel.
4. de weerbaarheid en veerkracht in wijken bij crises te versterken. Dit is een brede maatschappelijke opgave waarbij de organisatiekracht van inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners ondersteuning verdient.

Toezegging 3812: Veiligheid van vrouwen (meldpunt, aandacht op scholen en veiligheidsgevoel in begroting)

Naar aanleiding van de ontwikkelingen rondom dit thema in de maatschappij en na de toezegging in de commissie MW van 26 november 2025 is met politie de meerwaarde besproken van een meldpunt voor vrouwen voor plekken waar zij zich onveilig voelen. Het is een onderwerp dat de volle aandacht verdiend. Ook is toegezegd om met schoolbesturen het onderwerp vrouwenveiligheid te bespreken. Om met dat laatste te beginnen, de komende periode nemen we dat mee in de reguliere gesprekken die we met scholen hebben over veiligheid. Ook gaan we met stichting HALT het onderwerp aandacht geven in de lespakketten die zij via onze subsidie verzorgen voor scholen.

Meerwaarde in acteren op onveilige plekken

Er is overwogen een apart meldpunt te maken voor vrouwen die zich onveilig voelen. In andere steden blijkt zo'n apart meldpunt niet op te leveren wat men ervan verwacht: er komen weinig meldingen binnen. Met politie zie ik meer meerwaarde in het daadwerkelijk realiseren van veilige plekken voor vrouwen. Bij het Burgeronderzoek Parkstad worden

locaties van onveilige plekken ook al uitgevraagd en gedeeld met de regisseurs Sociaal Veilig van de stadsdelen in Heerlen, zodat ze daar samen met partners na het leefbaarheidsoverleg op schouwen[2]. Dat geldt ook voor de meldingen die binnenkomen bij het reguliere meldpunt. Het aantal meldingen over onveilige plekken is overigens minimaal. Daarom wil ik nadrukkelijker communiceren dat melding.heerlen.nl hier voor gebruikt kan worden. Deze meldingen worden namelijk frequent gedeeld met de regisseurs Sociaal Veilig om daarop te acteren met de partners, zoals politie, corporaties en boa's.

CPTED
Het gaat er in de kern immers om dat de veiligheid en het veiligheidsgevoel in de openbare ruimte voor vrouwen, en daarmee uiteindelijk voor iedereen, concreet wordt verbeterd. Vrouwenveiligheid in de publieke ruimte vraagt om meer dan losse voor de hand liggende interventies. Dat begint bij een basisaanpak van veiligheid die op orde is, zoals eerder omschreven in deze brief. En meer specifiek gaat het over rekening houden met sociale veiligheid in het ontwerp van publieke ruimtes of herinrichtingsvraagstukken door de ogen van de gebruikers én experts. Kort gezegd is CPTED een geschikte methode om dit te realiseren, mede omdat dit gekoppeld is aan de uitvoeringskracht van Sociaal Veilig. Maar voor de toepassing ervan ben ik voor Sociaal Veilig en CPTED vooralsnog afhankelijk van tijdelijke middelen.

Veiligheidsgevoel in begroting
Verder is nog toegezegd om het veiligheidsgevoel mee te nemen in de lijst met beleidsindicatoren waarop wordt gemonitord in de gemeentelijke begroting. Dat maakt daar vanaf nu standaard onderdeel van uit.

Toezegging 3782: Naar aanleiding van de motie stadsreservisten overleg voeren met gemeente Maastricht, sociaal veilig, BOA's, interventieteam, Vista college en de Bovengrondse vakschool
Tijdens de Algemene Beschouwingen 2025 heb ik toegezegd om, na een aantal steden te hebben geraadpleegd, bij u terug te komen op uw gedachte om te starten met stadsreservisten. Dat zijn vrijwillige toezichthouders die zich in een paar steden in Nederland richten op lichte toezichthoudende taken, het aanspreken en voorkomen van kleine overtredingen, levensreddend werk bij noodsituaties en het versterken van sociale controle. Van Amsterdam, Maastricht en Groningen is informatie hierover ontvangen. Daaruit blijkt een wisselend beeld ten aanzien van de uitvoerbaarheid van zo'n initiatief. Amsterdam begint een pilot met 5 vrijwilligers, evalueert deze eind 2026 en continueert alleen in geval van aantoonbaar positieve resultaten[3]. In Groningen is uiteindelijk van een pilot afgezien vanwege een aantal redenen. Eerst omdat kwaliteit, kennis en ervaring bij vrijwilligers lastig te waarborgen is. Aanspreken op overlast en gedrag vereist professionaliteit. Daar komt de zorg voor een veilige werkomgeving bij, zeker in een soms harde samenleving op straat. Ook blijkt het begeleiden veel tijd te kosten van reguliere boa's. En die tijd kunnen zij niet aan andere handhavende taken besteden[4]. In Maastricht

[2] Deze locaties zijn ook met de raad gedeeld in de rapportage van het burgeronderzoek: Resultaten Burgeronderzoek 2023 Heerlen - iBabs Publieksportaal
[3] https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/16549823/1/09012f9781aa1c46?connection_type=1&connection_id=10017623
[4] Terugkoppeling-motie-Onderzoek-inzet-stadsreservisten.pdf

heeft zich vooralsnog een handvol vrijwilligers aangemeld en staan ze voor soortgelijke uitdagingen als Groningen.

VISTA
Naast contacten met andere gemeenten is ook gesproken met VISTA en de Bovengrondse Vakschool (BVS). Via het samenwerkingsverband Centrum voor Innovatief Vakmanschap zijn per periode telkens tien studenten van de Mbo-opleiding voor handhaver/boa actief bij Team Toezicht en Handhaving. Dat kost begeleidingstijd, maar is waardevol en noodzakelijk om jonge mensen warm te maken voor het boa-vak. Studenten van deze opleiding krijgen overigens een (praktijk)ruimte in het Centrum voor Veiligheid, Leefbaarheid, Zorg en Recht van waaruit ze opdrachten in de wijk gaan doen.

BVS
Vanuit de BVS is de toezichttak nog in ontwikkeling. BVS onderzoekt momenteel met VISTA en de beveiligingsbranche toezichtsvormen, zoals gastheren of hosts. die beter aansluiten op de beschikbare doelgroep. Een interessante ontwikkeling die we met aandacht volgen. Verder hebben we BVS gevraagd of zij voor de ondersteuning van het dagelijkse reilen en zeilen in het Centrum voor Veiligheid, Leefbaarheid, Zorg en Recht vakmensen kunnen leveren voor het inrichten van de binnenplaats, mede bemannen van de balie en schoonmaak van het pand.

Alles bij elkaar genomen is mijn inschatting dat een pilot voor stadsreservisten op dit moment meer gaat kosten dan dat het oplevert. En er zijn dus al alternatieven in het toezicht- en handhavingsdomein die onze aandacht verdienen. Daar komt bij dat het nieuwe kabinet in haar coalitieakkoord aangeeft te willen werken met buurtcrisisteams (in het kader van maatschappelijke weerbaarheid). Mocht het zover komen, dan is dat mogelijk ook weer een ontwikkeling waar ik mij samen met u en het college toe moet verhouden.

Toezegging 3838: opvolging naar aanleiding van motie Overlastpanden
In commissie MW van 17 december 2025 is toegezegd om schriftelijk terug te komen op de opvolging van de motie (nr. 321) overlastpanden waarin kortweg wordt gevraagd om een maximale inspanning om bestaande overlastpanden aan te pakken. Daar is op meerdere manieren opvolging aan gegeven.

- **Raadsinformatiebijeenkomst**: als eerste bent u op 6 februari 2025 tijdens een raadsinformatiebijeenkomst uitgebreid geïnformeerd over de aanpak van overlastpanden. Tijdens deze avond zag u dat de regie op de inzet van overlastpanden bij de regisseurs sociaal veilig ligt. Om de week bespreken zij in het wijkgerichte casuïstiekoverleg met partners gemiddeld zo'n 20 overlastpanden per keer per overleg (voor heel Heerlen zijn er 5 casuïstiekoverleggen). Dat kan gaan over overlast door drugs, illegale prostitutie, zorgmijders, burenruzies, geluid, etc. Concreet bepalen ze daar welke gebieds- of persoonsgerichte interventies ze inzetten vanuit de combinaties zorg en veiligheid, repressie en preventie. En voeren die dan ook uit.
- **Beleid**: ter voorbereiding op die avond bent u in januari 2025 in een RIB (nr. 952) geïnformeerd over het beleid omtrent de aanpak tegen woonoverlast. Onder andere

de Wet aanpak woonoverlast, Wet Damocles en Algemene plaatselijke verordening bieden voldoende mogelijkheden en bevoegdheden om overlast vanuit woningen een halt toe te roepen.

- **Regio**: we zoeken ook in de regio de samenwerking op als het gaat om overlast. Afgelopen jaar is in samenwerking met het ACT! Interventieteam ingezet op onder andere spookbewoning. Oneigenlijk gebruik van woningen leidt namelijk soms tot overlast, overbewoning of ondermijnende criminaliteit.
- **Hoge prioriteit**: de inzet op ernstige overlast en daarmee op overlastpanden (van signaleren tot aan handhaven) is een van de kerntaken- en kwaliteiten van de aanpak Sociaal Veilig en van het Interventieteam. Zolang de capaciteit het toelaat blijft het prioriteit krijgen.
- **Ondersteunende inzet:** met de Parkstadwet wordt de kraan met instroom van (potentiële) overlastgevende en criminele personen meer dichtgedraaid. Daarmee wordt de kans op nieuwe overlastadressen beperkt. Dat geldt ook voor het maatregelenpakket van Grip op Wonen en de handhaving daarop om op de naleving van deze regels toe te zien. In december bent u daar via een RIB (nr. 1079) over geïnformeerd. Deze maatregelen helpen misstanden tegen te gaan, huurders te beschermen en een divers woonklimaat te stimuleren. Verder is in het Uitvoeringsplan VHF 2025-2027 opgenomen dat bepaalde particuliere overlastpanden, die geschikt zijn voor renovatie of transformatie, in aanmerking komen voor in- en uitponden. Kortom, allemaal waardevolle inzet die bijdraagt aan een prettig woonklimaat en aan het voorkomen van nieuwe overlastadressen.

Kernthema
Veiligheid

Hoogachtend,

de burgemeester,

drs. R. Wever